

FOTO: L'ESPRESSO / G. TESSIER - J. JORDI PALLAS

El 'boom' del rock català dels anys noranta va tenir quatre protagonistes i certa homogeneïtat d'estils. Ara predomina la diversitat, s'expandeix la base de la piràmide artística i l'èxit de públic i crítica s'estén a músics de tot l'espai cultural.

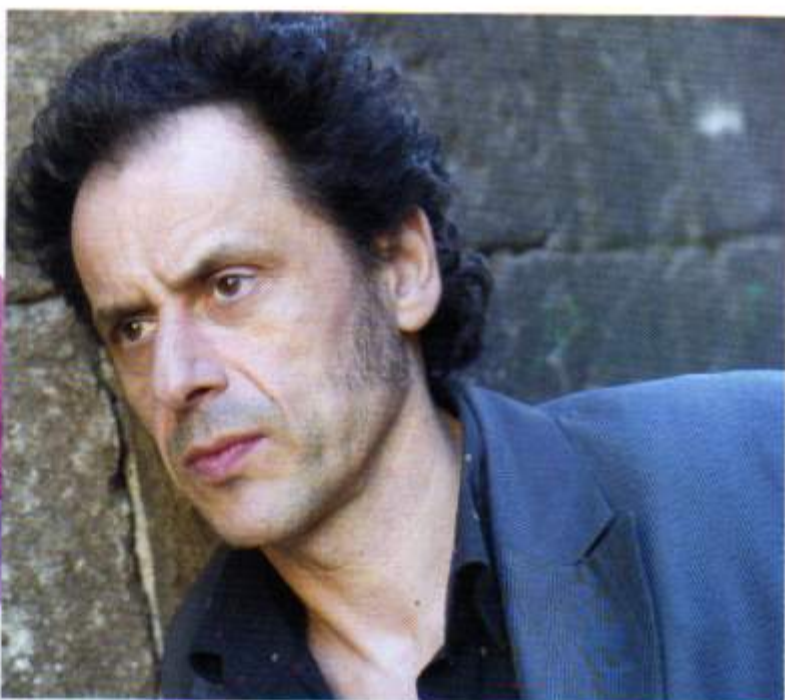
L'expansió de l'espai sonor

Fer un dibuix que representi l'estat actual de la música en català és una feina molt més complexa ara que fa quinze anys. El 1991 va marcar un punt d'inflexió i va simbolitzar l'arribada del rock en català com a producte cultural de consum massiu. La posada en escena de tot plegat va tenir lloc la nit del 14 de juny del 1991, amb la celebració, al Palau Sant Jordi, de l'anomenat "concert dels quatre grans": Sopa de Cabra, Sau, Els Pets i Sangtraït. Era el *boom* de l'anomenat rock català, un moviment que aglutina bandes ben diferents però amb dos punts en comú: el fet d'usar el català com a llengua principal a les seves cançons i un públic alfabetitzat en la llengua pròpia que es volia divertir escoltant la

música en la seva llengua. El quinze aniversari del concert del Sant Jordi va coincidir amb l'estrena de la pel·lícula *Rock&Cat*, un film mitificador d'aquella època que ens porta noves versions de les cançons de principi dels noranta i alguns temes inèdits.

La sort de la música en català va per barris. No es pot parlar d'una mateixa realitat si ens fixem amb el País Valencià que si parlem de les Illes; si analitzem la Catalunya Nord o la Franja o si estudiem la situació al Principat de Catalunya.

La major part de la música en català prové del Principat, que és a més on hi ha una certa infraestructura industrial: discogràfiques, mánagers... Malgrat ai-

A dalt a l'esquerra, illurament dels Promis Ovidi Montllor de Música en Valencià, el passat 14 de juny. Al costat, Lluís Llach i Feliu Ventura, responsables d'un dels pocs discos que han venut més de 15.000 còpies, i Pascal Comelade, un inclassificable creador de la Catalunya Nord.

xò, la música en català continua sent la germana petita i pobra de la música feta a Catalunya. Cal recordar que a Barcelona hi tenen la seva seu companyies com Blanco y Negro o Vale Music, i que és des de la capital catalana que es produeix el programa televisiu *Operación Triunfo*. La música en català malauradament no es pot aprofitar de tot això o ho fa molt tangencialment. És cert que alguns dels concursants de l'esmentat xou televisiu accedeixen a gravar algun tema en català (Beth, Víctor...), però de moment encara no n'hi ha cap que hagi fet cap pas ferm en aquesta direcció.

A les Illes també hi ha una gran quantitat de grups, alguns amb molta qualitat. Tanmateix, la situació no és la mateixa que fa uns anys, quan, coincidint amb el Govern del Pacte de Progrés, hi va haver una autèntica eclosió de grups i cantants en català. A la vitalitat musical de les Illes no és aliè el fet de comptar amb algunes companyies que aposten pels artistes locals, sobretot Blau i Ona Digital.

Al País Valencià, on mai no hi ha hagut cap Govern que hagi tingut interès pels artistes que canten en català, la situació es comença a activar gràcies a la iniciativa dels mateixos cantants, aplegats al Col·lectiu Ovidi Montllor. El desert de discogràfiques compromeses es

trenca gairebé només gràcies a Vicent Senchermés i Cambra Records. De la Franja, hi ha poc a dir. Només Los Draps i Anton Abad aguanten la flama de la música en llengua pròpia.

Un cas particular és el d'Andorra, d'on gairebé mai no ha arribat cap cantant. La possibilitat de cantar a Eurovisió ha activat els mecanismes de cerca de nous valors: Marta Roure, Mar Capdevila, Jenny... De moment continuem esperant el *crack* que ha de venir del petit estat dels Pirineus.

Catalunya Nord i l'Alguer són dos compartiments estancs amb molt poca comunicació amb la resta del país. Els artistes locals poden arribar a tenir gran èxit al seu territori i ser gairebé desconeguts a la resta del país. El cas més flagrant és del nord-català Jordi Barre, una autèntica figura de la cançó, admès fins i tot pels francòfons nord-catalans. Gerard Jacquet —ara inactiu musicalment—, Albert Bueno, Blues de Pícolat i Pere Figueres completen la primera línia musical a Catalunya Nord. De l'Alguer ens arriben dues propostes: la de Rall Trio, un nou grup liderat per Claudio Sanna, líder dels històrics Càlic, i Franca Masu, cantautora algueresa amb vistes al jazz i a la música del món. L'elenc d'artistes locals sense cap presència fora de l'illa de Sardenya es dibuixa amb Paolo

Dessi o Angial Ceravola, entre alguns més.

Però centrem-nos amb els artistes de consum massiu: els provinents del Principat, el País Valencià i les Illes. Fa quinze anys, les bandes de l'anomenat *boom* del rock català van descriure un so majoritari; el rock setanter que practicava, entre d'altres, Sopa de Cabra. Tot i que alguns grups s'apartaven d'aquest so, és cert que l'èxit sense precedents dels gironins va animar molts grupets a intentar un so similar per obtenir els favors del públic. Així, va quedar en l'imaginari de més d'un que el rock català era un rock dels setanta cantat en llengua catalana, cosa que va servir perquè molta gent no es volgués acostar a aquesta música. Fins i tot grups que feien propostes diferents (Sangtraït, Sau, Els Pets, Umpah-Pah...) van acabar absorbits per aquesta onada. Tot i això cal admetre que tampoc no hi havia una gran varietat estilística.

Els quinze anys transcorreguts han servit per normalitzar el país, si més no en el tema de composició musical. Ara no hi ha dos grups que es mengin quasi tot el pastís i la diversitat d'estils és la nota predominant.

Així, entre els grups de més èxit que canten en català, cal assenyalar els mallorquins Antònia Font, amb una pro-

posta de pop fresc, poètic i personal, o els valencians Obrint Pas, amb un ska-hardcore amb tocs de dolçaina. Aquests darrers van ser el grup que va vendre més discos en català l'any 2005. Entre els principatins, cal no oblidar dues bandes històriques com Els Pets i Lax'n'Busto.

Però el mosaic de la música en català és molt complex i no només s'explica sabent qui són els grups de més èxit.

Començarem per parlar del folk. La recent publicació de la guia *Tradifolk*

Hi ha quantitat, hi ha qualitat i només falta que alguns mitjans de comunicació es facin ressò d'aquest panorama perquè el públic majoritari pugui acabar de descobrir-lo.

Una altra característica dels nous temps és que ja no hi ha seguidors exclusius d'un gènere musical ni tampoc no hi ha gèneres purs. És la característica més destacable de la generació iPod, capaç de portar al seu reproductor mp3 cançons d'Al Tall, Lax'n'Busto, Sopa de Cabra, Biel Majoral, Raimon i

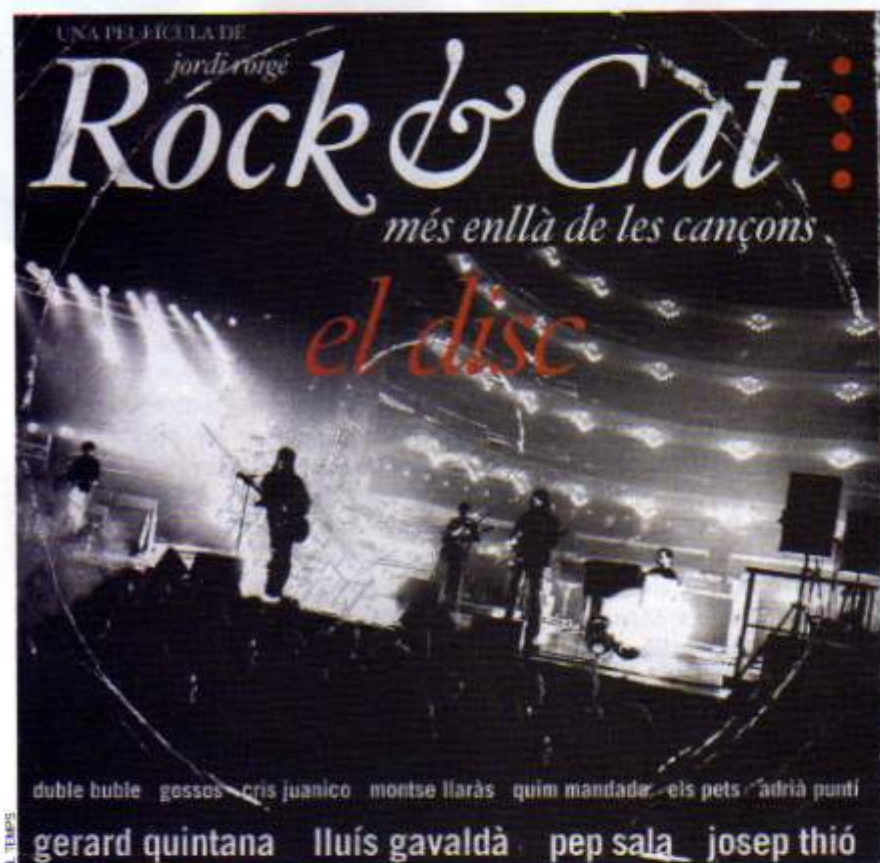
disc compartit per Lluís Llach i Feliu Ventura, *Que no s'apague la llum* (Propaganda pel Fet). També són destacats cantautors Sisa, Pau Riba, Maria del Mar Bonet, Jordi Batiste, Quimi Portet, Oriol Tramvia, Ja Clua, Jorcx, Albert Fibla, Joan Isaac, Joan Manuel Serrat, Enric Barbat, Pepet i Marieta, Xavi Garriga i Cesk Freixas, entre d'altres. Cadascun amb la seva manera d'entendre la cançó d'autor, llenguatge propi i objectius ben diferenciats. La imatge del cantautor del segle XXI està del tot allunyada dels que sortien a l'escenari amb la cadira i la guitarra per defensar els seus temes.

Finalment, cal parlar de la gran família del pop-rock i de totes les músiques derivades, que van de l'ska al hip-hop i de la música electrònica al hard-rock. Aquí el panorama és tan ric i plural que impossibilita qualsevol llistat. Cal destacar, pel seu impacte comercial i l'originalitat de la proposta, el pop juvenil de Macedònia; la personalitat de Pascal Comelade, amb un darrer disc compartit amb el poeta Enric Casasses; la contundència de Vidres a la Sang; el so nou d'Aramateix; el mestissatge de la Companyia Elèctrica Dharma; el minimalisme de Cabo San Roque; Plouen catximbos, Lo Pardal Roquer, Lexu's, Pep Sala, Kuopac, Garrotan, Net Flanders, La Gossa Sorda, G-21 Km, Nevera, Fam de Funk, An Der Beat, Inòpia, El Corredor Polonès, Quim Vila i Eutanàsia Col·lectiva...

Per acabar de dibuixar aquest mosaic -del qual hem exclòs, voluntàriament, sardanes, havaneres i música clàssica- cal destacar la música adreçada als infants. Al costat dels històrics Ara va de Bo, Toni Giménez, Noé Rivas i Àngel Daban, encara actius, cal destacar els treballs fets a Mallorca per Guillem Samsó i Joan Bibiloni a partir de les Rondalles Mallorquines de Mossèn Alcover. També la irrupció d'Oriol Canals i del projecte Tantàgora. I treballs de mèrit de Pep López, Damarís Gelabert, Pep Puigdemont, Els Picarols o País de Xauxa, entre d'altres.

Tot plegat dibuixa una bona realitat plural amb propostes per a tots els gustos.

Joaquim Vilarnau

La pel·lícula *Rock&Cat* ha recordat enguany el boom del rock català.

censa més de 300 grups en actiu arreu dels Països Catalans. Entre aquests hi ha grups històrics com Al Tall, Uc, Aires Formenterencs, Música Nostra, Falsterbo Marí...; grups que segueixen els canons tradicionals com Aljub o Els d'en Samarra, o renovadors, cadascun amb la seva particularitat, com ho són Ensaladilla So Insistent, Aisha, Baetúria, De Calaix, Dijous Paella, Mesclat, La Carrau o La Principal de la Nit So Insistent.

La música folk arriba des de tots els racons dels Països Catalans amb força.

fins i tot deixar-hi caure una sardana o una havanera. De la mateixa manera, els intèrprets poden partir d'un estil, posem per cas el folk, i derivar cap a un altre, la cançó d'autor. És el cas de Miquel Gil, Néstor Mont, Isidor Marí, El Cau del Llop o Quico el Célio, el Noi i el Mut de Ferreries, per posar-ne només alguns exemples. El món de la cançó també té fronteres confuses amb el del pop-rock (Mazoni, Sanjosex, Víctor Naranjo, Abús, Roger Mas...). Entre els discos més venuts de l'any n'hi ha, precisament, un de cançó d'autor. És el